

ДО
Г-Н БИСЕР ПЕТКОВ
МИНИСТЪР НА ТРУДА
И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

Относно: обществено обсъждане на проект на Методика за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания и приложенията към нея, публикуван на 22.02.2019 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПЕТКОВ,

Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите и приложенията към нея са от огромно значение за определяне на потребностите на хората с увреждания и за преминаване към така желания индивидуален подход за осигуряване на подкрепата. Макар и регламентирана в новоприетия Закон за хората с увреждания, индивидуалната оценка на потребностите реално би могла да се прилага само след подробното ѝ разписване в подзаконовите разпоредби като процедури и ангажименти на всички включени в процеса на оценяване страни – служителите на Агенцията за социално подпомагане, човекът с увреждане и неговите близки.

Публикуваната за обществено обсъждане методика и приложенията към нея имат пропуски, които не позволяват да се направи адекватна оценка на нуждите на конкретния човек с увреждания.

Основните проблеми, констатирани от омбудсмана, са:

1. Не е предвидена формата, под която ще се извършва оценяването - личен разговор/интервю, посещение в дома и евентуално - учебно заведение/работно място/социална услуга. Не е възможно само по документи да се установят причините от увреждането функционални дефицити, ограниченията на семейната, социалната и архитектурната среда.

2. Липсват обективни критерии - опорни точки за определяне на степените на дефицитите. Това предполага да се подходи субективно и е условие за създаване на неприемливи практики, дискриминация и т.н.

3. Въпросите за децата не са обособени в отделен въпросник, което не дава възможност за адекватна оценка - децата се оценяват със същите критерии като възрастните.

4. Не е предвидена възможност за водене на административните процедури и съхраняването на информацията в електронен вид, в предвиждания регистър/система.

5. Не е предвидена връзка между въпросите, по които се извършва оценката и подкрепата, с която са свързани.

6. Спецификите, свързани със сетивните увреждания не са отразени – например няма отделени въпроси за комуникацията. Комуникацията е съществено условия за социалното включване на всеки човек и ако не се отчитат ограниченията в комуникирането, няма да бъдат оценени и ограниченията и възможностите за социално включване на човека с увреждане.

7. Някои от въпросите се препокриват и, съответно, дават допълнителни точки за същия дефицит. Например, дали ползва краката и ходилата си и дали може да ходи - човек, който не може да ползва краката и ходилата си, не може и да ходи.

8. В методиката не е отразено, че ограничението за часовете за лична помощ е временно – до края на 2020 г. Това ограничение е предвидено в § 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за личната помощ и следва да намери отражение също в преходните и заключителни разпоредби на Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания .

9. Въпросите за личната помощ са много на брой и за хората, които не искат да я ползват, процедурата е излишна. Тези въпроси следва да се обособят в незадължителен модул.

10. Съществен проблем е, че формулярът за самооценка не е публикуван за общественото обсъждане, като по този начин не е ясно самооценката по какъв начин се отразява спрямо индивидуалната оценка. Формулярите за индивидуалната оценка и самооценката следва да се подготвят в пакет, за да няма разминавания.

11. От методиката и приложенията не може да се изведе ясно заключение дали човекът има право да ползва конкретни социални услуги - дневен център, или алтернативни асистентски услуги (например за работа или образование).

12. Следва ясно да се регламентира, че часове за лична помощ не се отпускат да времето и дейностите обхванати от социални услуги, които човекът с увреждане ползва.

По-долу са изброени коментари по отделни текстове от приложените документи:

По приложение 2

Част 3

Не е уточнено дали се вземат предвид единствено наличните медицински документи или дирекцията „Социално подпомагане“ поканва външен специалист, който преглежда лично човека или дава становище по документите.

т. 3.1 до 3.4.

По какво се определя степента, как водещият случая да реши кога даденото лице е в определената степен.

Липсват обективни критерии – един социален работник може по свое усмотрение да прецени една степен, а друг – друга, за същото увреждане.

Как се отразява определената тук степен в оценката, за какво има значение?

3.5. - за какво служи отговорът на този въпрос?

По част 4

Как се определя значението на възрастта? Има се предвид дете, работоспособна възраст и пенсионна възраст или друго?

Тук и по-надолу не са дадени никакви обективни критерии – опорни точки, за да може социалният работник да реши обективно каква е степента на функционален дефицит. За него остава възможността или съвсем субективно да реши, или да вземе предвид медицинските документи, или да се допита до самия човек с увреждане.

Препокриват се функционални дефицити, за които се определят точки. Например лице, което не може да ползва краката и ходилата си, също така и не може да ходи, и в случая би следвало самият факт, че не ползва краката и ходилата си ясно да показва, че човекът не може и да ходи. Но тук са дадени още веднъж точки, затова, че той не може да ходи. Т.е. въпросът за ходенето трябва да се постави само ако лицето може да ползва краката и ходилата си (за случаите, когато има проблеми с равновесието).

В част 4 не са обхванати балансирано хората с различни увреждания - 4.1 се отнася предимно за физически увреждания, а части 4.2. и 4.3. – за хора с интелектуални затруднения и психични заболявания.

По част 5

Не е ясно какви обичайни състояния за възрастта трябва да се вземат предвид при отговорите. Ако се има предвид само отделянето на децата от възрастните, не е необходимо възрастта да се споменава за определяне на тежестта на затрудненията. Ако се има предвид например пенсионна или работоспособна възраст, това изрично трябва да се запише като се спазват в пълнота принципите за равнопоставеност.

В част 5 отново са поставени въпроси, свързани с функционирането – например въпроси 5.2.1 до 5.2.6 са изцяло за функционирането и се отнасят отново предимно за физически увреждания.

Във въпрос 5.5. не се вижда разликата дали даден човек не може да участва поради поведенчески или други интелектуални затруднения и психични заболявания, или защото не може да комуникира поради сетивно увреждане.

Част 5 би следвало да обхваща средата в по-широк план или да се обособи отделна част за средата. За някои хора с увреждания затрудненията идват от недостъпната архитектурна среда, докато за други – същата среда може да не ги затруднява. Въпросите за достъпността на средата са важни и за хората със сетивни увреждания. Например хората със слухови увреждания имат нужда от жестомимични преводи при участия в публични събития и при ползване на обществени услуги, а незрящите и слабовиждащите – достъпна информация.

Част 6

Пропуснато е висшето образование.

Образованието и квалификацията са изключително важни за заетостта на хората с увреждания и за тях е важно да получават подкрепа и в тези дейности.

Въпросите от части 7-10 следва да се препоредят и, евентуално, да се прехвърлят към формуляра за самооценка. Някои от въпросите са свързани с желанията на човека с увреждане, други са въпроси на административна оценка, а в част 10 отново има въпроси, свързани с оценка на увреждането.

С уважение,

МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ